

Po bëhen gati tri dekada nga krimi i luftës „Kllapuh“ në Mratinje të Pluzhinës

DREJTËSIA NË PRITJE

Pesë persona së bashku janë dënuar me më tepër se 80 vite burg, por 25 vite më vonë askush as që ka përfunduar në burg.

Drejtësia është e ngadaltë, kurse për familjen Kllapuh nga Foça, të cilët u vranë brutalisht afro tri dekada më parë, duket e paarritshme. Në korrik të këtij viti do të mbushen 29 vite qëkur katër pjesëtarë të njësisë “Dragan Nikoliq” të Ushtrisë së Republikës Srpska - Janko Janjiq, Radomir Kovaç, Zoran Simoviq dhe Zoran Vukoviq, vranë brutalisht familjen Kllapuh. Megjithatë, askush prej tyre nuk u përgjigj penalisht për këtë krim, pavarësisht se 25 vite më parë ishin dënuar me nga 20 vjet burg. Vetëm Vidoje Gollubiq, një ndihmës nga Mali i Zi, vuajti dënimin prej tetë muajsh burg për moskallëzim të krimit.

Hasan Kllapuh, ekonomist me profesion, dikur edhe nënkryetar i Komunës së Foçës, gruaja e tij Ferida dhe vajza Sena, inxhinierë e sapodiplomuar e inxhinierisë, synuan të largoheshin nga vorbulli i luftës në Bosnjë dhe Hercegovinë në vitin 1992. Ata kërkuan ndihmë nga fqinji i tyre i vjetër Janko Janjiq, i cili u premtoi se për një shumë të caktuar parash do t’i transferonte ata në zonë të sigurt në Mal të Zi, në atë kohë i vetmi territor që nuk ishte prekur nga lufta.

Hetimi i kryer tregoi se ushtarët e njësisë e kaluan familjen përmes doganës, më 6 korrik 1992, dhe sipas hetimit, nxorën Hasanin, Feriden dhe Senen nga automjeti pranë digës në Mratinje dhe u ndalën në urën „Obrada Cicmilla“. Së pari e qëlluan Hasanin në pjesën e pasme të kokës, pastaj i qëlluan Feridën dhe Senën dhe i shtynë poshtë shkëmbit. Autopsia tregoi se Ferida dhe Sena vdiqën disa orë pasi u qëlluan.

Policia malazeze, në bashkëpunim me doganierët, mësuan emrat e vrasësve që kaluan kufirin së bashku me familjen Kllapuh. Një muaj më vonë u arrestua Vidoje Gollubiq, kur erdhi në Pluzhinë për të vizituar gruan dhe fëmijën e tij. Pas arrestimit dhe dëshmisë së tij nisi procesi gjyqësor. Këshilli Penal i Gjykatës së Lartë në Podgoricë, i kryesuar nga gjykatësi Miliq Megjedoviq, i dënoi me 20 vjet burg në mungesë Zoran Vukoviqin, Janko Janjiqin, Radomir

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

***

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Kovačin dhe Zoran Simoviqin. Vidoje Gollubiq u dënua me tetë muaj burg „për moskallëzim të krimit“.

Megjithëse aktakuza i ngarkonte të pestit për kryerjen e krimit të luftës kundër civilëve, gjykata i dënoi ata për veprën penale – vrasje për shkak të lakmisë.

Tre vite më vonë, pas ankesës së Prokurorisë, Këshilli Penal, i kryesuar nga Stevan Damjanoviqi, më 1996 e ndryshoi vendimin e shkallës së parë, duke argumentuar se „për përkufizimin e krimit të luftës nuk ka rëndësi nëse ai është kryer në territorin e prekur nga lufta, por që të ketë lidhje me luftën“. Kështu Mali i Zi mori vendimin e parë gjyqësor për krime lufte. Në atë kohë, ky ishte edhe verdikti i parë i këtij lloji në ish-RSFJ.

Ky fakt ishte shumë i rëndësishëm për Malin e Zi, konsideron drejtoresha ekzekutive e OJQ “Aksioni për të Drejtat e Njeriut” (HRA), Tea Gorjanc Preleviq, e cila ka vite që angazhohet në zbardhjen e krimeve të luftës.

“Po, me të vërtetë, bëhet fjalë për aktgjykimin e pare, madje për një aktgjykim të mirë në aspektin e zbatimit të ligjit në përputhje me të drejtën ndërkombëtare humanitare, në të cilën Gjykata Supreme konfirmoi se bëhej fjalë për krim lufte për shkak të lidhjes së tij me konfliktin e armatosur në Bosnje dhe Hercegovinë. Sigurisht se është e papranueshme që vendimi është zbatuar vetëm ndaj një ndihmësi në vrasjen e familjes Kllapuh dhe asnjë prej ekzekutorëve tjerë të drejtpërdrejtë”, thotë Gorjanc Preleviq.

Për shkak të krimit të kryer, Vidoje Golluboviq ishte i vetmi i pranishëm në gjyq, ndërsa të tjerët u gjyquan në mungesë, sepse ishin në arrati. Një nga autorët e krimit të rëndë, Zoran Vukoviq, u arrestua në janar të vitit 2016 në Serbi. Megjithatë, ekstradimi i tij në Malin e Zi nuk ka ndodhur ende, pavarësisht kërkesës nga autoritetet malazeze. Procedura e ekstradimit zgjat tash katër vite dhe nuk ka përfunduar ende, megjithëse, siç shpjegon vetë Gorjanc Preleviq, procedurat e tilla përfundojnë relativisht shpejt.

“Ajo që më tepër ngre dyshime është fakti që askush nuk na shpjegon, as në Mal të Zi dhe as në Serbi, pse zgjat kaq shumë kjo procedurë. Për shembull, gjenerali i Ushtrisë së Republika Srpska Novak Gjukiq, i cili u dënua me 20 vjet burg në Bosnjë dhe Hercegovinë për shkak të urdhrit për bombardimin e Tuzllës, ku 71 civilë u vranë dhe 140 u plagosën. Gjukiq më pas u largua në Serbi, ku gjeti strehim, ndërsa Komisioni Evropian, në raportin e tij të fundit për Serbinë,

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

***

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

kritikon veçanërisht faktin që Serbia nuk e ekzekutoi vendimin kundër tij, edhe pse marrëveshja me Bosnjë dhe Hercegovinë e mundëson këtë. E njëjta gjë ka mundësi të ndodhë edhe me rastin e Vukoviqit”, thekson Gorjanc Preleviq.

Ne nuk kemi fituar përgjigje në këto pyetje nga Ministria e Drejtësisë e Malit të Zi dhe asaj të Serbisë fqinje. Përgjigjja vjen vetëm nga Drejtoria e Policisë, në pyetjen nëse për këta persona është lëshuar urdhërrresti i Interpolit dhe cili është aktualisht statusi i tyre.

Kështu, nga Drejtoria e Policisë e kanë konfirmuar informacionin se që pesë vjet më parë, policia serbe e ka arrestuar Zoran Vukoviqin dhe se gjykatësi i Gjykatës Speciale në Beograd caktoi masën e paraburgimit ekstradues.

“Ne jemi informuar nga Ministria e Drejtësisë e Malit të Zi se ata e kanë dërguar kërkesën për ekstradimin e personit në fjalë, por nuk kanë ndonjë reagim nga Republika e Serbisë. Departamenti për Bashkëpunim Policor Operacional Ndërkombëtar INTERPOL-EUROPOL-SIRENE nuk arriti të marrë kurrfarë informacioni kthyes nga autoritetet kompetente të Republikës së Serbisë dhe NCB Interpol Beograd, në lidhje me statusin e këtij personi edhe përkundër shumë urgjencave dhe deri më sot personi nuk është ekstraduar në Mal të Zi”, deklarojnë nga Drejtoria e Policisë.

Në janar të vitit 2017, HRA i dërgoi një letër ministrit të atëhershëm të Drejtësisë dhe Zëvendëskryeministrit Zoran Pazhin, duke e informuar se njëri nga autorët e dënuar, Radomir Kovaç, gjendej në liri në Bosnjë dhe Hercegovinë.

HRA thotë se ata nuk e dinë nëse dhe çfarë është bërë për të gjetur Zoran Simoviqin dhe që të zbatohet aktgjykimi në lidhje me të.

“Në tërësi, duket se organet shtetërore malazeze nuk e marrin seriozisht nevojën për të ekzekutuar vendimin gjyqësor për një krim kaq të rëndë, i cili është shumë shqetësues dhe pasqyron qëndrimin e pafavorshëm ndaj kërkesave të drejtësisë së tranzicionit, që është një nga kushtet parësore për Komisionin Evropian në procesin e anëtarësimit në BE”, konstatojnë nga HRA.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

***

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Bazuar në urdhërarrestin e Interpolit, policia malazeze ka vetëm informacion se Zoran Simoviq dhe Radomir Kovaç, të cilët janë shtetas të Bosnjë dhe Hercegovinës, e kanë të paraqitur vendbanimin në territorin e këtij vendi.

„Duke qenë se Marrëveshja e Ekstradimit midis Malit të Zi dhe Bosnjë dhe Hercegovinës përcakton që ekstradimi i shtetasve të vet për vepra penale lejohet vetëm për vepra penale të kryera pas nënshkrimit të kësaj marrëveshjeje, këta persona nuk mund të privoheshin nga liria në Bosnjë dhe Hercegovinë dhe t’i dorëzoheshin Malit të Zi, bazuar në dispozitat e kësaj marrëveshjeje“, theksojnë në Drejtorinë e Policisë.

„Kam pritur nga ministri Pazhin që lëndën me provat dhe aktgjykimin në fuqi t’iu dorëzojë organeve të Bosnjë dhe Hercegovinës në mënyrë që Kovaç të gjykohet përsëri atje, sepse marrëveshja e ekstradimit midis Malit të Zi dhe Bosnjë e Hercegovinës, e cila është nënshkruar dhe ratifikuar më vonë, nuk lejon që Mali i Zi të kërkojë ekstradimin e tij. Asnjëherë nuk kam marrë përgjigje në atë shkresë dhe nuk e di se çfarë ka bërë ministri me atë rast, d.m.th. a ka bërë ndonjë gjë. Tani do t’i drejtohem me shkresë ministrit të ri Vladimir Leposaviq dhe do të përpiqemi ta mësojmë të vërtetën“, thotë Gorjanc Preleviq.

Edhe ne i kemi drejtuar pyetjet Ministrisë së Drejtësisë lidhur me atë se çfarë po bën shteti i Malit të Zi për t’i sjellë para drejtësisë autorët e këtij krimi, por nuk kemi marrë përgjigje.

Përndryshe, Radomir Kovaç, Zoran Vukoviq dhe Janko Janjiq janë akuzuar nga Tribunali i Hagës për pjesëmarrje të drejtpërdrejtë në sulmin ushtarak në Foça dhe disa fshatra përreth, arrestimin dhe vrasjen e civilëve myslimanë, torturim dhe përdhunimin e grave. Në fund të vitit 1999, pjesëtarët e forcave speciale të njësive të NATO-s arrestuan Kovaçin dhe Vukoviqin. Dhjetë muaj më vonë, Janko Janjiqi, duke ikur nga policia, vrau veten duke aktivizuar një granatë dore. Gjykata e Hagës e dënoi Radomir Kovaçin me 20 vjet burg dhe ai ende po vuan dënimin në Norvegji. Zoran Vukoviqi u dënua me 12 vjet burg. Ai gjithashtu e vuajti dënimin në Norvegji dhe u lirua pasi vuajti dy të tretat e dënimit. Pas kthimit në Bosnjë dhe Hercegovinë, humbën të gjitha gjurmët e tij. Zoran Simoviqi mbeti i paarritshëm edhe për shërbimet e inteligjencës perëndimore dhe sot nuk dihet vendndodhja ku ai jeton.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

***

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.

Gorjanc Preleviq nuk ka dyshim se është e domosdoshme për çdo shtet në territoret post-jugosllave të zbatojë drejtësinë penale dhe të sigurojë dëmshpërblime për viktimat e të gjitha krimeve të luftës.

“Këto janë kërkesat themelore të drejtësisë tranzicionale. Shtetet dhe shoqëritë e tyre duhet të përballen me krimet e kryera në emër të tyre dhe të përcaktojnë përgjegjësinë. Mbetet një trashëgimi e vështirë që prodhon arsye për armiqësi të reja dhe viktimat të reja, ndërsa nga ana tjetër tregon se shteti ende nuk ka institucione të afta për të realizuar drejtësinë. Mali i Zi nuk ka aq shumë krime për të ndjekur penalisht sa vendet e tjera në rajon dhe ai mund të kishte ndjekur penalisht gjithçka në një mënyrë adekuate deri më tani, nëse do të kishte pasur vullnet për këtë”, përfundon Gorjanc Preleviq.

Hasan, Ferida dhe Sena Kllapuh u varrosën në një varrezë të përkohshme te Trebjesa, afër një pylli me pisha, ku varrosen ata që nuk kanë askënd nga familja. Varrimi u krye nga Komuna e Nikshiqit. Djali i Hasanit, Feridi, i vetmi anëtar i mbijetuar i familjes, i cili nuk ishte me prindërit dhe motrën e tij atë ditë fatale, ka ardhur disa herë në Mal të Zi, me qëllimin që trupat e familjes së tij t’i zhvendosë në Bosnjë dhe Hercegovinë. Sipas informacioneve në dispozicion, në vitin 2016, Feridi arriti t’i riatdhesojë eshtrat e të dashurve të tij dhe t’i varroste në Bosnjë dhe Hercegovinë.

Megjithatë, Feridi dhe familja Kllapuh, që prej tri dekadash, janë akoma në pritje të drejtësisë që nuk duket se do të mbërrijë.

This project was funded, in part, through a U.S. Embassy grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State.

***

Ovaj projekat je dijelom finansirala Ambasada SAD u Podgorici. Mišljenja, nalazi, zaključci ili preporuke koji su ovdje izneseni su stav autora i ne odražavaju nužno stav Stejt dipartmenta/Vlade SAD.